Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 20.11.2019

Lausunto koskien HE 80/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista koskevaksi lainsäädännöksi

Päivi Naumanen

TURUN YLIOPISTO

Osatutkimus 2: aktiivimalli ja TE-toimiston palvelut

TE-toimiston asiantuntijoiden näkemykset aktiivimallin vaikutuksista TE-toimiston palveluihin ja TE-toimistossa tehtävään työhön

Tutkimuksen päätulokset

1. **Aktiivimallin myötä TE-toimiston palveluita lisättiin ja palveluvalikoima laajeni.** Työttömien työnhakijoiden halukkuus osallistua palveluihin lisääntyi ja tähän kasvaneeseen palvelutarpeeseen vastattiin ennen kaikkea ostopalveluilla, mutta myös omaa palvelutarjontaa kehitettiin.
2. **Mallia ei nähdä työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaisena menetelmänä edistää työllisyyttä.** Mallin avulla ei pystytä vastaamaan erilaisten työnhakija-asiakkaiden motivaatioon, tarpeisiin ja edellytyksiin aktivoitua, minkä takia sitä pidettiin **eriarvoistavana, epäoikeudenmukaisena ja vääriin asiakasryhmiin kohdentuvana**.
3. **Malli kannustaa vääränlaiseen aktiivisuuteen, joka ei perustu asiakkaan tarpeeseen, motivaatioon tai työvoimapoliittiseen tarkoituksenmukaisuuteen**. Malli on lisännyt ”näennäisaktiivisuutta”, jossa tavoitteena on aktiivimallin minimiehtojen täyttäminen ilman, että se edistää työmarkkinoille siirtymistä
4. **Malli vie TE-toimiston palvelutyötä kauemmas asiakaslähtöisyydestä, jossa asiakkaan kanssa tehdään pitkäjänteistä ja tavoitteellista työtä työmarkkinoille siirtymisen ja työllistymisen helpottumiseksi**. Keskeisenä tekijänä nostettiin esiin asiakkaiden motivaatio, joka mallin käyttöön oton myötä kohdentuu sanktioinnin välttämiseen omien työllistymisedellytyksien kehittämisen sijaan.
5. **Työvoimapoliittista aktivointia ja palveluja halutaan kehittää asiakaslähtöisempään suuntaan, positiivisesti kannustavammaksi ja kokonaisvaltaisemmaksi.** Uudistustyössä tulee myös nykyistä paremmin ottaa huomioon TE-toimistojen asiantuntemus työttömistä työnhakijoista ja palvelutyöstä.

TURUN YLIOPISTO

Tutkimuksen tuloksiin pohjautuvia huomioita silmällä pitäen hallituksen esitystä

- Mallilla nähtiin myös positiivisia vaikutuksia; asiakkaiden kiinnostus ja osallistuminen lisääntyi, palveluja kehitettiin ja monipuolistettiin, osa aktivoitui ja osa työllistyi
- Vaikutukset arvioitiin kuitenkin enimmäkseen negatiivisiksi sekä työttömien asiakkaiden tilanteiden että TE-toimistossa tehtävän työn kannalta; *valtaosa asiantuntijoista kannatti mallin lakkauttamista*
- Arvioiden pohjalta aktiivimalli ei ole tarkoituksenmukainen väline työllistymisen edistämiseen eikä se myöskään sovellu hyvin yhteen TE-toimiston palvelutavoitteiden ja asiakastyön kanssa
- Päätettäessä mallin jatkosta voidaan punnita positiivisiksi ja negatiivisiksi arvioitujen vaikutusten suhdetta; tulosten perusteella epäkohdat ja ongelmat peittoavat hyödyt (eli kannattaako mallin avulla aktivoida muutamia, jos se tuottaa useammille ongelmia?)
- Asiantuntijoiden ideat osoittavat työvoimapolitiikan kehittämisen suuntaa joka mallille täysin päinvastainen; *pois järjestelmälähtöisyydestä kohti asiakkaiden tarpeiden ja motivaation parempaa tunnistamista*

Tutkimuksen tuloksiin pohjautuvia huomioita silmällä pitäen hallituksen esitystä

- Lueteltujen tulosten valossa on varsin helppo kannattaa mallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista…
- Varsinkin, kun nykyisen hallituksen ohjelmassa halutaan kiinnittää huomiota paitsi **työllisyystoimien** kustannustehokkuuteen myös niiden **vaikuttavuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen**
- Toisaalta mitä tulee aktiivimallin tilalle? Vaikka tutkimukseen osallistujat pitivät mallia riittämättömänä/vääränä menetelmänä, työvoimapoliittinen aktivointi nähtiin tärkeäksi
- ”Yksilöllinen työllistymissuunnitelma” ? Varottava, ettei muodostu viranomaisvalvonnan ja sanktioinnin välineeksi -> **uusi aktiivimalli** (ks. Caswell et al. 2017).

Caswell, D., Larsen, F., van Berkel, R. & Kupka, P. (2017). CConclusions an Topics for Future Research in: Berkel van, R. & Caswell, D. & Kupka, P. & Larsen, F. (Eds.) Frontline Delivery of Welfare-to-work Policies in Europe. London: Routledge, 181-200.

TURUN YLIOPISTO

TURUN
YLIOPISTO

Kiitos!